

Magistrál města Ústí nad Labem, Velká Hradební 2336/8, 401 00 Ústí nad Labem

V Praze dne 11. května 2020

Č. j.: Zoo Praha – ŘED/0140/20

Věc: Posouzení „Návrhu rozvoje Zoologické zahrady Ústí nad Labem p. o. na období 2018 – 2035“

Zoo Praha byla požádána, aby posoudila „Návrh rozvoje Zoologické zahrady Ústí nad Labem p.o. na období 2018 – 2035“. Tohoto úkolu se spolu s ředitelem Zoo Praha Miroslavem Bobkem ujali zoologický náměstek Jaroslav Šimek a kurátoři Pavel Brandl a Antonín Vaidl. Všichni zúčastnění mají zkušenost z provozu a budování zoo trvající minimálně deset let a znají množství zoologických zahrad v různých částech světa. Nejprve prostudovali příslušný dokument a mapové podklady a následně – 12. března 2020 – Zoo Ústí nad Labem společně navštívili.

Úvodem

Na dosavadním vývoji i dnešní podobě Zoo Ústí n. L. se zdá být patrná snaha politické reprezentace ze 70. a 80. let „dát severočeským pracujícím vše, co je jinde – a pokud možno ještě něco navíc“. V každém případě v Ústí n. L. vznikla zoologická zahrada s ambicí chovat ty nejatraktivnější a nejnáročnější druhy. Této ambici je v posledních desetiletích a zejména letech již zcela nemožné dostát. Je nepředstavitelné, že by Zoo Ústí nad Labem mohla při splnění dnešních požadavků chovat slony, nosorožce, orangutany, žirafy a další podobně náročné druhy. Jen vybudování nových chovných zařízení by vyžadovalo investice v řádu spíše miliard než „jen“ stovek milionů. Je již nepředstavitelné, že v Zoo Ústí n. L. bude „všechno, co mají jinde“, to už si může i v největších a nejbohatších zemích dovolit jen málokdo. Je proto nutné se ptát, jaké jsou kompetitivní výhody ústeckého areálu a v čem bude Zoo Ústí n. L. jiná než ostatní zoo. V ideálním případě v čem bude spočívat její jedinečnost.

Právě hledání optimálního a současně originálního konceptu zoologické zahrady by mělo být smyslem návrhu jejího rozvoje. Tento koncept musí mít jasnou, jednoduchou a jednotící myšlenku. Současně není možné, aby měl přemrštěné ambice. Odhad výše investic musí být poctivý a alespoň v základním souladu

s možnostmi zřizovatele. Zní to možná samozřejmě, ale návrh, který jsme měli posoudit, je sbírkou nápadů – sice mnohdy skvělých, ale bez jednotící linie – a má až příliš vysoké aspirace. Již jen slogan „Ode dna moří až po vrcholy Himálaje“ by bylo v daných podmínkách velmi složité a především drahé naplnit tak, aby návštěvník nebyl zklamán. Přidat si k tomu ještě „biodiverzitu ostrovů“ je přespříliš. Konečně předpokládaná investiční náročnost posuzovaného návrhu je podle našich zkušeností velice podhodnocená, a to nejenom vzhledem k současným cenám, ale i k cenám v době jeho vzniku.

Obecně k posuzovanému návrhu

Návrh rozvoje pracuje s „ikonickými“ druhy, např. s žirafami, nosorožci, orangutany, slony. Jak již bylo zmíněno výše, nehledě na prostorové nároky uvedených druhů, nemá město ani region v takové šíři potenciál a prostředky na výstavbu nezbytných chovných zařízení. Představa vybudování řady staveb tohoto charakteru v Ústí n. L. je bohužel nereálná.

V rámci generelu by bylo vhodné se věnovat také následným provozním a personálním nákladům na zajištění nových objektů – ať již z hlediska provozu technického rázu nebo souvisejícího s chovem některých druhů zvířat. To rovněž souvisí i s „ikonickými“ druhy, jejichž udržení by bylo ekonomicky i provozně velmi náročné.

V kontextu „ikonických“ druhů a celkového druhového spektra je dobré si uvědomit, že v tomto případě méně může znamenat více (ať z hlediska možnosti prezentace jednotlivých taxonů v expozicích vyhovujících návštěvníckým standardům i potřebám welfare, či z hlediska finanční proveditelnosti a udržitelnosti).

Návrh v některých případech rovněž příliš neřeší případné konflikty s aktuálními doporučení a požadavky na chov jednotlivých skupin zvířat s ohledem na minimální prostor – konkrétním příkladem je plán umístění lachtanů v omezeném prostoru naproti tuleňům, přičemž nejnovější „best practice guidelines“ pro ploutvonožce doporučují dva venkovní bazény a nádrže v zázemí (karanténa). Vzhledem k výše uvedenému nelze než doporučit, aby u jednotlivých záměrů byla alespoň rámcově uvedena plocha, která je pro ten který záměr k dispozici a současně proběhlo posouzení, zda odpovídá potřebám daného druhu či skupiny (současně s potřebami pro další provozní/návštěvnícké prostory apod.)

Většinu starých objektů by bylo lepší zbourat, než na nich lpět a pokoušet se je zrekonstruovat a využít je pro budoucnost zoo. Jde o Exotárium, šelmy, expozice orangutanů, staré expozice žiraf a nosorožců.

V dnešní době sucha a nouze o vodu a s tím, že sám autor připouští, že voda je v Ústí nedostatečný zdroj, je těžko myslitelné vybudovat řadu vodních expozic - například novou expozici lachtanů.

Dále posuzovaný návrh podle našeho názoru nevěnuje adekvátní pozornost doplňkovým službám pro návštěvníky.

Pokud jde o posuzované dokumenty, materiál „Návrh rozvoje zoo“ předkládaný Ing. Končelem a „Příloha č. 4 mapové podklady“ vytvořený Ing. Bártou v některých bodech nejsou kompatibilní – je škoda, že výstupem pro posuzování generelu není jednotný materiál. Materiál vytvořený externí firmou tak třeba uvádí v konceptu druhy či objekty, které ředitelem zoo nejsou vůbec zmíněny (např. rys, skleníky) nebo se rozchází v pojetí objektů, které uvádí oba materiály (např. přítomnost prodejny suvenýrů u expozice papoušků u horního vchodu či objekt osli – rekonstrukce jen objektu či objektu i výběhů).

Dále některé objekty nejsou zmíněny ani v jednom z materiálů, nicméně jsou vyneseny na mapě (např. gepardi vedle velbloudů, tapíři a jelínek vepří v horní části zoo), u některých není zřejmé, zda a případně jak je s nimi počítáno (např. expozice pekari)

V kapitole věnované problémům jsou správně definovány jedny ze zásadních nedostatků stávající zoo – absence jednotného stylu, řada objektů a infrastruktury v nepřilíživém až havarijním stavu – v tomto kontextu je o to více zapotřebí pečlivého plánování, aby v důsledku špatné prioritizace či změn v plánování nedocházelo ke zmařeným investicím, jinými slovy pečlivě zvážit, kde je rekonstrukce na místě a kde je lépe celý objekt ostavit znovu (např. exotarium, pavilon šelem), nicméně i v samotném materiálu jsou rozpory – Exotarium se představuje, na jiném místě je zmíněna stavba nového..

Návrhu chybí celková splnitelná koncepce, čeho má být při dokončení generelu dosaženo, jaké případné specializace a vyznění zahrady má být dosaženo. V úvodu uvedené platformy/koncepce s mottem „od dna moří po vrcholy Himálaj“ a „biodiverzita ostrovů“ lze vnímat jako generalizující snahu pojmut de facto cokoliv, co by se mohlo hodit. Obdobným konceptem by mohla být planeta Země..

Následně jsou obě platformy dále rozebírány na „tři“ možné okruhy biotopů, které jsou však čtyři: „hory a skály“, „pláně a náhorní planiny“, „voda“ a „neviditelný svět v podzemí“ a které ne zcela reflektují základní výše uvedené koncepty. Koncept ostrovů např. není nikde dále komentován.

Konkrétní připomínky k jednotlivým záměrům

„Od pramene Labe k Severnímu moři“ lze hodnotit jako zajímavý a vzhledem k blízkosti řeky jako zcela logický, mající potenciál výjimečnosti a projektu, kterým by se mohla zoo odlišovat.

Expozice lachtanů – zmíněna výše. Vhodnější by v tomto případě bylo navýšení kapacity pro stávající tuleně a na rozdíly mezi oběma skupinami ploutvonožců poukazovat prostřednictvím výukového programu u tuleňů a nikoliv přímým srovnáním obou skupin. Obdobně nedostatečně zargumentované se jeví umístění dlouhů („využití zbytečně prázdného kousku terénu“).

Stávající expozice orangutanů bornejských – uvedena dvojí možnost využití v případě realizace pavilonu „Asijský dům“ – pokud k realizaci nedojde nebo nebude ani schválena, znamená to záměr nechat orangutany ve stávajícím stavu? Přestavba ubikací orangutanů na kavárnu je zajímavá a originální.

Expozice tapírů (v dolní části zoo) a záměr ponechání na stávajícím místě – nerespektuje možnosti daného místa (příliš měkký a bahnitý terén) vedoucí k totální devastaci výběhu (byť v případě tapíra spíše jde o negativní vyznění směrem k návštěvníkům, než ke zvířatům) – možno řešit úpravou výběhu nebo přemístěním tapírů na jiné místo.

Pavilon primátů – „bude zatím ponechán, i když je v dezolátním stavu“ – jeho stržení je podmiňováno opět výstavbou Asijského domu, což je chyba. Pokud nebude Asijský dům realizován, pozornost generelu by se měla soustředit na nejhorší stavby (ať již z jakéhokoliv pohledu), mezi které pavilon primátů bezpochyby patří, a to i za cenu dočasné či trvalé ztráty některých z jedinečných chovaných druhů.

Přestavba pavilonu Exotária – k rekonstrukci viz má obecná poznámka; v případě rekonstrukce je k ní zapotřebí přistoupit celkově a nikoliv po dílčích krocích, které finále povedou k protažení stavebních prací na velice dlouhou dobu a nejistému výsledku. Nejlepším řešením by byla vzhledem k popisovanému stavu celková demolice.

Pavilon velkých šelem – sice je po rekonstrukci, ale z chovatelského hlediska (zázemí) se jeví jako nevyhovující.

Šelmy výběhy – z textu není jasné, zda se má jednat jen o výběhy navazující na stávající pavilon, nebo zda se má jednat též o samostatný přilehlý objekt. Z mapového podkladu vyplývá, že se má jednat i objekty. Název je tak zavádějící.

Expozice pand červených – argumentuje se získáním prostoru pro výstavbu pavilonu Exotária, přičemž výše se hovoří jen o jeho přestavbě?

Sanace pavilonu primátů – pavilon primátů má samostatný odstavec výše, položka je dublována. V případě sanace se hovoří o vzniku prostor pro výběhy mandrilů rýholících a dalších druhů primátů, přičemž je zjevné, že se nebude jednat jen o výběhy, ale i o vnitřní ubikace. Není zde zřejmé, zda mají být i návštěvnický přístupné či nikoliv. Pokud ano, jednalo by se o rozsáhlejší a investičně nákladnější záměr a otázkou zůstává kapacita daného prostoru (viz dále).

Medvědi, vlci, dhoulové – lávka vedoucí nad výběhy není nejlepším řešením vyhlídky (pohled shora není tak atraktivní jako pohled z úrovně), nicméně nejspíš plánem vyvolaným terénem a potřebou dostat návštěvníky z jedné strany komplexu na druhý k dravcům voliérám

Antilopy (stáje) a Afričtí kopytníci (pavilon) – není zřejmé, o které objekty se jedná – v případě antilop o stáje antilop jeleních a nilgau nebo o stáje afrických vodušek?

Papoušci (expozice) – chybí bližší primární cíl záměru, dle kterého se výrazným způsobem může lišit pořizovací i provozní náklady – estetický, který mohou splnit „jednoduché“ druhy včetně andulek nebo chovat vzácné a náročné druhy?

Velbloudi (stáj) – není jasný záměr stavby zimní stáje pro pozorování návštěvníků, když velbloud může být i v zimě celý den venku... Ustájení je v pořádku, ale ne s tímto argumentem.

Lamy (stáj) – zachování expozice domácích druhů lam zůstává ke zvážení, jak zapadá do byť vágního konceptu zoo a zda není na místě úvaha jejich náhrady hodnotnějšími druhy.

Voliéra exoti (přesun) – je uvedeno, že je svým výpletem pro papoušky nevhodná a proto bude přesunuta... nevhodný výplet se dá řešit i jinak, než přesunem voliéry. Také není zřejmé, jak souvisí přesun se záměrem „Vznikne zajímavější pestrost chovaných druhů ptáků, a tím větší atraktivnost pro návštěvníky.“

Prales na Wallaceově linii – nejambicióznější projekt v rámci generelu, který ale bohužel není příliš rozveden. Vzhledem k extrémně vysoké investici, vysokým provozním nákladům tropického pavilonu a vazbám, jak směrem do zoo, tak do města by bylo vhodné jej více konkretizovat. Myšlenka možnosti samostatného vstupu a vstupenky jen do tohoto objektu je relevantní, nicméně odvíjející se od toho, co bude tento pavilon schopen nabídnout.

Doplňková zařízení – lanovka – velice ambiciózní plán, který vyžaduje detailní analýzu záměru od proveditelnosti po finanční udržitelnost.

Návrh neřeší ani nekomentuje stav vnějšího oplocení zoo.

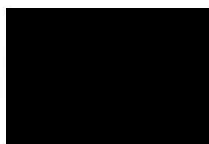
Závěrem

S lítostí musíme konstatovat, že předložený návrh není dostačující pro zodpovědné rozhodování politické reprezentace a doporučujeme jeho zásadní přepracování.

Zpracováno 29. března a revidováno 11. května 2020.

Za tým Zoo Praha

Mgr.
Miroslav
Bobek

Mgr. Miroslav Bobek,
ředitel Zoologické zahrady hl. m. Prahy